

**CHET TILINI O'QITISH KONTEXTIDA "AUTENTIK MATERIALLAR"
TUSHUNCHASINING MOHIYATI****Iroda Dusmurodova****Senior teacher of Department of Foreign languages,
Alfraganus University****dustmurodovairoda@gmail.com****0009-0008-8446-2996 ORCID****<https://doi.org/10.5281/zenodo.17719339>****ANNOTATSIYA**

Mazkur maqolada chet tilini o'qitish jarayonida autentik materiallardan foydalanishning nazariy-metodik asoslari yoritilgan. Autentik materiallar tushunchasining lingvodidaktik talqinlari ilmiy manbalar asosida tahlil qilinib, ularning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi o'rni, madaniy axborot tashuvchi vosita sifatidagi funksiyasi hamda ta'lim jarayoniga integratsiya qilish tamoyillari ochib berilgan. Shuningdek, autentik materiallardan foydalanishning metodik afzalliklari va amaliy qo'llash jarayonidagi cheklavlari tahlil qilingan hamda ularni samarali joriy etish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqilgan.

KALIT SO'ZLAR

autentik materiallar, chet tili ta'limi, lingvomadaniy kompetensiya, kommunikativ yondashuv, didaktik resurslar, tabiiy nutq, diskurs, madaniyatlararo muloqot, motivatsiya, metodik integratsiya

АННОТАЦИЯ

В статье раскрываются теоретико-методические основы использования аутентичных материалов в процессе преподавания иностранного языка. Проанализированы лингводидактическое содержание понятия «аутентичные материалы», их роль в формировании коммуникативной и лингвокультурной компетенции, а также принципы интеграции в образовательный процесс. Рассмотрены основные методические преимущества и ограничения применения аутентичных ресурсов, сформулированы выводы о путях повышения эффективности их использования.

Ключевые слова: аутентичные материалы, обучение иностранному языку, лингвокультурная компетенция, коммуникативный подход, дискурс, мотивация, дидактические ресурсы.

ABSTRACT

This article explores the theoretical and methodological foundations of using authentic materials in foreign language teaching. The study analyzes the linguistic and didactic interpretations of authentic materials, their role in developing communicative and intercultural competence, and the principles of integrating authentic content into the educational process. The paper also examines methodological advantages and challenges associated with authentic materials and proposes recommendations for their effective implementation.

Keywords: authentic materials, foreign language teaching, intercultural competence, communicative approach, discourse, motivation, didactic resources.

Kirish

Zamonaviy til ta'limi paradigmasi kommunikativ-aksiologik yondashuvga asoslanib, o'quvchilarni real hayotiy muloqotga tayyorlashni asosiy maqsad sifatida belgilaydi. Bu jarayonda o'quv materiallarining tabiiyligi, madaniy mazmuni va ijtimoiy nutq vazifalarini aks ettirish

darajasi muhim ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda lingvodidaktik tadqiqotlarda tilni o'rgatish jarayonida **autentik materiallardan foydalanish** konsepsiyasi alohida ilmiy-nazariy yo'nalish sifatida shakllanmoqda. Chunki bunday materiallar nutqning tabiiy oqimini, lingvomadaniy konnotatsiyalarni va ijtimoiy-kommunikativ muloqot kontekstini aks ettiradi. Shu nuqtayi nazardan, tadqiqotchilar ta'lim jarayonida autentik materiallardan foydalanishning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. Xususan, Gilmore (2007) fikriga ko'ra, autentiklik nafaqat til birligining tabiiyligi, balki muloqot maqsadi va ijtimoiy vazifasi bilan belgilanadi.

Autentik materiallar tushunchasining ilmiy talqini

Metodik adabiyotlarda "autentik materiallar" tushunchasiga bir nechta turlicha yondashuvlar mavjud. Ko'pchilik olimlar ularni **tilni o'rganuvchilar uchun maxsus yaratilmagan, balki tabiiy lingvokommunikativ muhitda shakllangan materiallar** sifatida ta'riflaydi. Bu materiallar nutq egalarining real kommunikativ ehtiyojlari asosida yuzaga keladi va shu jihati bilan didaktik jihatdan yaratilgan sun'iy matnlardan farqlanadi. Richards (2001) autentik materiallarni "o'quv jarayoni uchun emas, balki tabiiy nutq ehtiyojlari uchun yaratilgan matnlar" sifatida belgilaydi. Widdowson (1990) esa autentiklikni tilni ijtimoiy amaliyot sifatida aks ettirishi bilan izohlaydi.

Autentik materiallar tarkibiga quyidagilar kiradi:

- ommaviy axborot vositalari materiallari (maqolalar, reportajlar, intervyular);
- audiovizual resurslar (film, serial, podcast, radio eshittirishlari);
- ijtimoiy-madaniy matnlar (reklama, plakat, blog postlari, ijtimoiy tarmoq kontenti);
- institutsional hujjatlar (e'lonlar, me'yoriy hujjatlar, elektron yozishmalar);
- badiiy matnlar va dramatik asarlar.

Gilmore (2007) ta'kidlaganidek, bunday materiallar muloqotning tabiiy diskurs xususiyatlarini saqlab qolganligi bilan didaktik matnlardan keskin farqlanadi. Shunday qilib, autentiklikning asosiy mezoni materialning kelib chiqish manbai va kommunikativ vazifasidir, didaktik qayta ishlanish darajasi emas.

Autentik materiallarning lingvodidaktik vazifalari

Autentik manbalar kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. **Kommunikativ kompetensiyani shakllantirish**, ya'ni til vositalarini bevosita ijtimoiy muloqot jarayonida qo'llashga tayyorlaydi.
2. **Diskursiv tafakkurni rivojlantirish**, chunki o'quvchi matnning pragmatik maqsadi, nutq uslubi va kontekstini tushunishga majbur bo'ladi.
3. **Lingvomadaniy kompetensiyani kengaytirish**, til bilan bog'liq qadriyatlar, ijtimoiy normalar va mentalitetni o'zlashtirishga xizmat qiladi.
4. **Motivatsion omil sifatida ta'sir ko'rsatish**, chunki materiallar zamonaviy, hayotiy va kommunikativ ehtiyojlarga mos bo'ladi.

Mazkur vazifalar autentik materiallarni nafaqat til o'rganish vositasi, balki **madaniyatlararo kompetensiyani shakllantiruvchi pedagogik resurs** sifatida talqin qilishga imkon beradi.

Autentik materiallardan foydalanishning metodik tamoyillari

Autentik materiallarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish quyidagi ilmiy-metodik tamoyillar asosida amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- **funksional yo'naltirilganlik tamoyili** — material aniq nutq vazifasini bajarishga xizmat qilishi lozim; (Richards, Rodgers, 2014)
- **bosqichlilik va darajalilik** — material til darajasiga mos ravishda tanlanadi yoki minimal adaptatsiya qilinadi; (Harmer, 2007)
- **kontekstual yondashuv** — matn til birliklaridan tashqari ularni ishlab chiqaruvchi ijtimoiy-madaniy omillar bilan o'rganiladi;
- **integrativlik** — tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish faoliyatlari bilan uyg'unlashtiriladi. (Nunan, 2004)

Bu tamoyillar o'qituvchidan yuqori metodik malaka, tilshunoslik va madaniyatshunoslik bilimlarini talab etadi.

Autentik materiallardan foydalanishning cheklovlari

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, autentik materiallardan foydalanish jarayonida qator metodik muammolar yuzaga kelishi mumkin. Guariento & Morley (2001)ga ko'ra, autentik materiallar ko'pincha til darajasiga mos kelmasligi sababli o'rta bosqichda qo'llash ko'proq samarali. Shuningdek:

- lingvistik murakkablik va leksik yuklamaning ortiqqligi;
- pragmatik ma'no va madaniy konnotatsiyalarni izohlash zarurati;
- texnik resurslar va metodik qo'llanmalar yetishmasligi;
- o'quvchilar darajasi va tayyorgarlik darajasining nomuvofiqligi.

Shuning uchun autentik manbalar o'quv jarayoniga **to'liq almashtiruvchi** emas, balki **komplementar didaktik komponent** sifatida kiritilishi maqsadga muvofiqdir.

Xulosa

Chet tilini o'qitish jarayonida autentik materiallardan foydalanish zamonaviy kommunikativ yondashuvning muhim metodik komponentidir. Ular o'quvchilarning nutqiy faoliyatini real hayotiy vaziyatlar bilan uyg'unlashtiradi, lingvomadaniy kompetensiyani shakllantiradi hamda ikkilamchi ijtimoiylashuv jarayoniga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ularni qo'llash ilmiy-nazariy asosga ega bo'lishi, o'quvchilarning kognitiv va til darajasini hisobga olgan holda amalga oshirilishi zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Gilmore A. *Authentic materials and the development of communicative competence*. ELT Journal, 2007.
2. Richards J., Rodgers T. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: CUP, 2014.
3. Krashen S. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford, 1982.
4. Widdowson H.G. *Discourse and Communicative Teaching*. Oxford University Press, 1990.
5. Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge UP.
6. Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.
7. Richards, J., Rodgers, T. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge.
8. Guariento, W., Morley, J. (2001). Text and task authenticity in the EFL classroom. ELT Journal.